

Kirjastoverkkopäivät 23.-25.10.2012

Kaarina Meriläinen

Patron Driven Acquisition (PDA) e-kirjojen hankintamenetelmänä: Case Ebrary Itä-Suomen yliopiston kirjastossa

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

*Ebrary (ProQuest):
PDA ja STL*

PDA Ebraryssa (ProQuest)

Käyttöön perustuvaa e-kirjahankintaa

- Idea pähkinäkuoressa:
 - sijoitetaan haluttu rahasumma
 - avataan halutut nimekkeet/kokoelmat käytettäväksi
 - kirjat tulevat ostetuiksi omiksi kun niitä käytetään
 - sijoitettu rahasumma kuluu kirjaostoihin

PDA Ebraryssa (ProQuest)

Käyttökertatriggereinä toimivat

- 10 katsottua sivua / käyttökerta (ei lasketa 5 % kirjan alusta eikä lopusta)
- 10 minuutin käyttö / käyttökerta (ei lasketa 5 % kirjan alusta eikä lopusta)
- tulostus, kopiointi tai lataaminen lukuohjelmaan

STL Ebraryssa (ProQuest)

Meillä käytössä STL (Short Term Loan) yhdistettynä PDA:han:

- 3 ST-lainaa ennen PDA-hankintaa (valittavissa 1-3)
- samat triggerit kuin PDA:ssa
- lainaperiodi 7 vrk (valittavissa 1 vrk tai 7 vrk)
- kirjasto 'lainaa' kirjan, ei asiakas (7 vrk:n sisällä usea asiakas voi käyttää kirjaa ilman eri triggeriä)
- STL on aina yhden yhtäaikaisten käyttäjän laina
- STL-hinta keskim. 15 % e-kirjan listahinnasta (7 vrk; 1 vrk:10 %)

Käyttöönotto

Käyttöönottoprosessi

- tehdään sopimukset (mm. paljonko sijoitetaan)
- luodaan tilit (allokoidaan rahat niille)
- luodaan /määritellään PDA-kokoelmaprofiilit
- ladataan MARC-tietueet OPACiin
- päivitetään MARC-tietueita sitä mukaa kun e-kirjoja on tullut ostetuiksi omiksi
- päivitetään haluttaessa PDA-kokoelmia uusilla tarjolle tulleilla nimekkeillä + päivitetään OPACissa oleva ao. kokoelma
- lisätään haluttaessa rahaa PDA-tileille

Kokoelmaprofiilien määrittelyt

- Selaamalla aihealueittain tai hakujen avulla
- kustantajat
- hintahaarukka
- vuosirajaus
- kielirajaus
- aineistotyypit
- STL ja PDA / pelkkä PDA
- mahdollista myös duplikaattivertailu OPACin nimekkeisiin ennen profiilien avaamista – ei tehty meillä
- sopimusta tehdessä valitaan ensisijainen ostovaihtoehto: yhden (SUPO) ja usean (MUPO) yhtäaikaisen käyttäjän versio

Avatut PDA-kokoelmat

- Commerce, Finance, Business
 - 1838 nimekettä, USD 3500
- Theory and Practice of Education
 - 929 nimekettä, USD 1500 (+ lisäallokoinnit: USD 500 ja 600)
- Special Aspects of Education
 - 377 nimekettä, USD 1000 (+ lisäallokoinnit: USD 500 ja 800)
- Forestry
 - 17 nimekettä, USD 500 (+ lisäallokointi: USD 100)

Luettelointi

- tietueet ladattu konvertoituina Ebrarysta OPACiin (Josku)
- Ebraryn kirjoilla kolmenlaisia tietueita:
 - Academic Complete –paketti
 - PDA-kokoelmat
 - kertaostetut nimekkeet
- käytössä 028-kenttä duplikaattitarkistusta varten
 - UEF-kirjastossa ei AV-aineistoa
 - hakukelpoinen kenttä; esim. 028B EDUSPE? (+komentohaku)

Luettelointi

- holdingsit:
 - ebraryosto (PDA-kokoelmat ja kertaostot)
 - ebrary (Academic Complete –kokoelma)
- linkitys kirjoihin tehdään 856-kenttään tietueita konvertoitaessa
 - upotettu myös ezproxy-osoite etäkäyttöä varten
- ostetuksi tulleet PDA-kirjat: poistetaan kenttä 028
- päivitetyt PDA-kokoelmat ladataan konversion jälkeen Joskuun
- tarvittaessa PDA-kokoelmat voidaan myös poistaa (monivaiheinen prosessi)

Käytön seuranta

Toiminnan raportointi sähköpostitse

- ebrary Short Term Loan(s) activated – ajantasaisena
 - ebrary Profile Alerts (ilmestymistaajuuden voi määritellä itse)
 - tilastot: PDA Trigger Reports – viikoittain (keskiviikko)
 - ebrary Invoices: PDA and STL - kuukausittain tiedoksi
 - turnaways-alertit
 - Low Fund Code –alertit
-
- raportit otettavissa myös admin-osiosta

Tilastoja

Tilanne 10.10.2012	Nimeke- määrä	Käyttö- kertojen määrä	Listahinta yht. USD	Sijoitetut / käytetyt rahat yht. USD
Kaikki avattujen kokoelmien nimekkeet	3 161	-	256 595	9 000
Käytetyt nimekkeet	281	1 352	24 402	5 762
PDA- hankittujen osuus	29	165	1 275	1 870
ST-lainat- tujen osuus	252	1 187	23 127	3 892

Tunnuslukuja

- Käyttökerran hinta: USD 4,26
- Käyttökerran arvo: USD 18,05
- PDA-ostetun **kirjan** keskihinta: USD **64,48** (listahinta USD **43,97**)
- **ST-lainan** keskihinta: USD **15,44** (listahinta PDA-ostoina USD **91,77**)

*Kokemukset ja
jatkosuunnitelmat*

Etuja

- maksetaan siitä mitä käytetään
- kustannustehokkuus – hyvä panos-tuotos-suhde
- asiakkaille tarjolle enemmän nimekkeitä kuin kertaostoina on vara hankkia
- monipuolinen räätälöintimahdollisuus kokoelmaprofiilien luonnissa sekä admin-osiossa yleensä
- jos Academic Complete –paketti käytössä, voi sen avulla tarkastella PDA-profiilien pohjaksi minkä alojen kirjoilla on kysyntää
- monipuoliset raportit ja alertit
- aulis käyttötuki ProQuestilta
- e-kirjaedut yleensä

Ongelmia / haasteita

- 'koekaniinius'
- admin-hallinnoinnin opettelu kohtalaisen työlästä
- vaikeus arvioida allokoitujen rahojen ja PDA-valikoimaan avattujen nimekkeiden määrasuhdetta
- e-kirjakokonaisuuden hallinnoinnin suunnittelu OPACia varten isotöistä; jatkuva OPAC-ylläpito
- käyttötilastoinnin aiheryhmittelyt eivät vastaa kokoelmien avaamisessa käytettyjä valintaryhmittelyitä

Ongelmia/ haasteita

- tietoasiantuntijat helpommin kokoelmaprofiilien luontiin: ns. valitsijatunnukset?
- jo avatun profiilin muokkaaminen hankalaa
- kirjaston kokoelmapolitiikka?
- e-kirjaongelmat yleensä

Jatkossa

- avataanko uusia PDA-kokoelmia eri aihealueilta? (AC-paketin käyttötilastot apuna)
- vaihdetaanko tieteenaloja/aihealueita?
- muokataanko nykyisiä kokoelmaprofiileja (esim. vanhemmasta päästä 1 vuosi pois ja otetaan vuoden 2012 aineistot tilalle)?
- kuka valintaa tekee ja miten (selaamalla vai hakuja tekemällä?) – mitä mietitympi; sen osuvampi?

Jatkossa

- pakettien aktiivisempi päivittäminen uusilla nimekkeillä
- ns. valitsijatunnus käyttöön tietoasiantuntijoille?
- käytetyimmät aihealueet suoraan PDA-hankinnoiksi ilman ST-lainoja?
- muiden kustantajien/välittäjien PDA-mallit?

Kysymyksiä ja kommentteja?

Lisätietoja: kaarina.merilainen@uef.fi

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

www.uef.fi